

SZABAD SZEMMEL ALIG LÁTHATÓ ÉLŐLÉNYEK (MOHÁK, ZUZMÓK, PÓKOK, ROVAROK, STB.) KÉZZEL FOGHATÓ MÉRETŰ MODELLJEI BEMUTATÁSI CÉLLAL ILLETVE FELISMERÉSI SEGÉDLETEK ÖSSZEÁLLÍTÁSA (TEREPI KISHATÁROZÓ)

A PROJEKT CÉLJA, ELŐNYEI

Pályázatunk elsődleges célja olyan apró élőlények megismerésének elősegítése, amelyek a szabad természetben méretüknél fogva szabad szemmel nem (vagy legalábbis nem jól) láthatóak, megismerésükhöz sztereomikroszkóp vagy legalábbis lupe szükséges.

Ezzel a pályázat kiírásában szereplő "terepi és zárttéri foglalkoztató eszközök, speciális kiegészítők, modellek és tervek különböző korcsoportok számára" pontokhoz szeretnénk csatlakozni.

Erdei iskolák, biológia szakkörök, az élővilág bemutatását célzó gyakorlati foglalkozások (környezeti nevelés), stb. esetében a drága mikroszkópok üzemeltetése helyett, a terepi körülmények között nehezen kivitelezhető, projektorral kivetített képek-ábrák kiváltására alkalmas egy jó makett (modell). Másik felhasználói kör lehet a diaporámákba, kiállításokba rendezett bemutatás.

Mivel mindkét esetben célunk a magasabbrendű növények, nagygombák és/vagy gerinces állatok helyett a biodiverzitás apróbb termetű lények megismerése is, szükségünk lehet a **felépítésüket, kinézetüket, főbb morfológiai jellegzeteségeiket felnagyítva bemutató modellekre.**

Apróbb lények (legyenek azok növények vagy állatok) vizsgálata során általában olyan egyedi használatú segédeszközök vannak (egy mikroszkópba vagy lupéba egyszerre egyetlen ember nézhet bele), amelyeknél nincsen lehetőségünk rámutatni arra a részre, ahol pl. valamilyen felismerést segítő képlet figyelhető meg. Helyette marad a körülírás (pl. a rovar második lábának harmadik ízénél, a májmoha alsó levélkarjának tövén, a pók fejtorának elején, stb.) amely általában minél pontosabb, annál inkább megkívánja szakkifejezések használatát. A szakkifejezésekkel viszont nem mindenki van tisztában, nem lehetünk biztosak abban, hogy az általunk elmondott képletet mindenki ugyanúgy érti-e? Ehelyett sokkal egyszerűbb egy modellen pl. rámutatni arra a pontra, ahol a mikroszkópban az adott szőröket vagy dudorokat keresni kell.

INDOKLÁSOK

A 21. század elején a gazdasági és tudományos értelemben egyaránt használható fogalmak (versenyképesség és fenntartható fejlődés) új ismereteken alapuló erősítésének hangoztatása mellett sem feledkezhetünk meg természeti örökségünk (a fajok sokasága, a biodiverzitás) megtartásáról, szükségtelen antropogén gazdasági kényszerekre hivatkozó csökkentésének megállításáról.

A mindennapi életben sem nélkülözhetjük a körülöttünk létező világ élőlények alaposabb (vagy esetleg csak felületesebb) ismeretét, akár szűkebb környezetünkről, hazánk és a Kárpát-medence természeti tájairól vagy egzotikus területekről legyen szó. Az ismeretterjesztés személyre szabott mértékű befogadásán túl viszont kötelező módon iskoláinkban az alsó- és középszintű oktatás mindegyik szintjén vagy a felsőoktatás speciális tanár- illetve kutató-szakjain (biológia, környezetvédelem) is **nagy szükség van az élőlények pontos ismeretére (a tényszerű tananyag) és ismertetésére (a tanítás, a másokkal való megismertetés folyamata).**

Mindezek jegyében is belátható, hogy a körülöttünk élő élőlények megismerése továbbra sem megkerülhető, sőt egyes szakterületeken kitüntetett szemponttá vált (és megtartásuk felelőssége az emberi társadalomban egyre szélesebb megértésre talált). Ilyen célterület a pályázat kiírásával is összhangban pl. a környezettudatos nevelést és fenntarthatóság pedagógiáját szolgáló intézmények és civil szervezetek.

A MUNKA TARTALMI LEÍRÁSA

Közvetlen célunk **kétféle modell elkészítése egy adott élőlényről.**

Egyrészt bemutatói céllal elkészül egy minél élethűbb, színeiben és arányaiban az eredeti lényel harmonizáló modell, amelyet kiállítási-bemutatói céllal készítenének el. Ennek méretaránya kb. 1:20-40 között lenne, ami 20-40× nagyítást jelent, vagyis egy 1 cm-es lényt 20-40 cm nagyságban tudnánk elkészíteni.

Másrészt kísérletet tennék egy könnyebben sokszorosítható (olcsóbban pótolható) változat elkészítésére is. Ebben az esetben természetesen egyszerűsítéseket és sematizálást kell alkalmazni, de fontos, hogy ezt a szakmailag megengedhető mértékben és az elhanyagolhatóbb anatómiai bélyegek esetében lehetne megtenni. Ezeket a modelleket ajánlhatnánk az erdei iskolák, környezeti nevelési foglalkozásokra.

Mindkét stílusú modell esetén részletes leírásokkal (felismerési segédlet) mutatnánk be azokat a morfológiai bélyegeket és egyéb jellegzetességeket, amelyek az adott élőlény felismeréséhez elengedhetetlenek és amelyek megértése és felismerése a kulcsa a helyes taxonismeretnek. Itt már rajzok és fényképek is segítségünkre lesznek.

Ezen pályázat keretein belül célunk néhány fontosabbnak tartott apróbb élőlénycsoport reprezentatív modelljének elkészítése és a kapcsolatos segédletek összeállítása. A megmintázandó csoportok képviselői egytől egyig a hazai élőhelyeken leggyakrabban szemünk elé kerülő fajok közül lesznek kiválasztva, hogy rajtuk keresztül az országban szinte mindenütt be lehessen mutatni ezeket az apróbb élőlényeket. A modelleken és a segédleteken természetesen fel lehet hívni a figyelmet arra is, hogy más hasonló vagy közel rokon fajtól miben különböznek, azokat hogyan lehet biztosan elkülöníteni egymástól.

Részben a modellkészítők, részben pedig a csoportok specialistáinak bevonásával kiválasztunk 20 taxont a következő közismert (de közelről részleteiben már egyáltalán nem jól ismert) csoportból: **7 moha** (leveles májmoha, teleptestű májmoha, becősmoha, sziklamoha, akrokarp és pleurokarp lombosmoha, szőrmoha), **3 zuzmó** (tölcséres zuzmó, leveles zuzmó, bokroszuzmó) és **10 ízeltlábú** (pók, hangya, bogár, poloska, szúnyog, légy, szitakötő, stb.)

Végezetül álljon itt a pályázatot inspiráló, a weben „felfedezett” modellek mohákról:

